

Posudek oponenta disertační práce **Mgr. Evy Jarošové, Nad hrobem památku učíň.**
Hmotná funerální kultura raného novověku na příkladu Prahy, předkládané v roce 2023
na Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

I. Stručná charakteristika práce

Problematika umírání, smrti, pohřebních obřadů a duchovní i hmotné funerální kultury raného novověku patří v posledních desetiletích k badatelským tématům, jimž historičky a historikové věnovali z různých úhlů pohledu v řadě evropských zemí opakovanou badatelskou pozornost. Jejich zvýšený zájem o naznačenou tematiku nebyl náhodný, protože jim umožňoval proniknout k myšlení aktéra, popř. kolektivní mentalitě sociální skupiny, a najít cestu k pochopení dobově ukotvených projevů rituálů, reprezentace, paměti, strachu apod. S dobrou znalostí odborné literatury navázala na obdobné výzkumy ve své rozsáhlé disertační práci Eva Jarošová, která si vytkla za cíl prozkoumat památky hmotné funerální kultury na území Prahy z let 1500-1650. Za tím účelem sestavila soubor 592 záznamů o těchto památkách, jež následně podrobila v zásadě prosté epigrafické analýze, když popisovala jejich typologii, umístění, dataci, materiál, výzdobu, písmo a obsah nápisů, a to v kontextu metropolitní funkce města, jeho náboženského a částečně kulturního prostředí. Svůj výklad doprovodila řadou tabulek, grafů a především obrazových příloh, v nichž představila vybrané památky hmotné funerální kultury hlavního města Království českého, popř. pro vystižení kontextu zařadila do výběru také obdobné památky z jiných lokalit.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Autorka předložila v zásadě materiálovou studii, v níž rozebrala, utřídila a popsala podle zásad epigrafické analýzy shromážděné funerální památky raně novověké Prahy. V tom nepochybně spočívá základní vědecký přínos předložené disertace, jež se stane východiskem pro všechny další výzkumy pohřbů a jejich kultury v hlavním městě Království českého během 16. a první poloviny 17. století. Současně je však třeba zdůraznit, že má jít o kvalifikační práci historickou, nikoliv o práci z pomocných věd historických. Jestliže skutečně jde o práci historickou, jak předpokládám, pak epigrafická analýza tvoří pouze východisko k následným interpretacím zjištěných poznatků, jež v práci postrádám. Bez výhrad nemohu ponechat ani strukturu práce, proporce jednotlivých celků a formální i jazykovou úroveň textu, jak zevrubněji doložím v analytické části posudku.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Vedle velmi stručného motivačního úvodu a příliš strohého závěru rozdělila autorka svou disertační práci do sedmi nestejně dlouhých kapitol. První tři kapitoly, v nichž se Eva Jarošová spíše v mozaice encyklopedických hesel pokusila shrnout názory historiografie na zvolené téma, vypořádat se s terminologií a představit hmotnou funerální kulturu v českých zemích, zaujímají téměř polovinu celkového rozsahu předloženého textu mimo příloh, přičemž mají kompilativní charakter a autorce poskytují východisko k vlastnímu bádání. Také čtvrtá a pátá kapitola disertační práce, které autorce sloužily k popisu národnostní skladby obyvatel Prahy a jejich konfesí, mají pouze kompilativní charakter známých poznatků sestavený ze základní odborné literatury. Více vlastního badatelského vkladu autorky jsem zaznamenal teprve v šesté kapitole, kde se pokusila určit roční počty pohřbených v Praze a pozornost věnovala tamním pohřebním místům. Teprve v sedmé a tedy poslední kapitole disertační práce předložila autorka na zhruba šedesáti stránkách výsledky svého vlastního bádání funerální hmotné kultury v raně novověké Praze, když představila epigrafickou analýzu památek. Přestože řazení jednotlivých kapitol považuji z hlediska jejich návazného obsahu v zásadě za logické, nemohu si odpustit kritickou poznámku, že nejméně první tři kapitoly by vyžadovaly podstatné krácení a přepracování tak, aby vystihly kontinuitu či diskontinuitu v typech funerálních památek, která je potřebná pro kontext následných autorčiných výzkumů. Totéž platí o čtvrté a páté kapitole, neboť k tématům v nich pojednávaných, je k dispozici řada shrnující literatury. Naznačené úpravy by jistě přispěly k posílení vnitřní koherence textu celé disertace, omezily by zbytečně dlouhý rozsah „pomocných“ a v zásadě kompilativních popisů v prvních pěti kapitolách, naopak by umožnily vyniknout vlastním výzkumům autorky. Nemám naprosto nic proti chronologickému záběru práce, vymezenému léty 1500 až 1650, pak ale nemůže být v názvu spisu „raný nověk“, což je epocha podstatně delší (navíc změna charakteru funerální hmotné kultury po roce 1650 je v práci dotčena jen necelou stránkou).

Ani formální úroveň disertačního spisu nelze přejít mlčením. Z textu je patrné, že byl psán delší dobu s přestávkami a bez předchozího promyšlení rozsahu jednotlivých částí. Rozvláčné popisy střídají encyklopedické zkratky. Tyto nedostatky bylo možné odstranit, pokud by textu byla věnována náležitá péče při jeho závěrečné redakci. Ta by jistě také přispěla k opravení desítek (!) pravopisných chyb, včetně hrubých ve shodě podmětu s přísudkem, a překlepů (namátkově na s. 16, 43-44, 79, 81-83, 114, 134, 140, 146, 157, 161, 167, 173, 179, 185, 187, 207, 251-252, 259 atd.). V tomto ohledu již první rozpaky vzbuzuje skutečnost, že autorka píše tečku za názvem na titulní stránce práce. Více pečlivosti by vyžadovaly zkrácené citace

v poznámkovém aparátu. Požadované náležitosti nemají záhlaví tabulek a grafů, číslování příloh je nepřehledné. Nesjednocené zůstalo používání kurzívy.

Pochválit je třeba epigrafickou analýzu pohřebních památek, kde autorka přesvědčivě prokázala, že je schopná samostatně a kriticky pracovat s těmito typy méně obvyklých hmotných pramenů, s nimiž se nepotkává badatel každý den. V tom nepochybně spočívá nepřehlédnutelný vlastní vklad této disertační práce do probíhajících českých i zahraničních výzkumů pohřebních rituálů a jejich kultury. Současně mi však vadí, že autorka jako historička interpretačně nepřekročila tuto analytickou úroveň svého výzkumu. Byl bych nespravedlivý, kdybych autorce upíral interpretační snahu o postižení zejména konfesních souvislostí, ale možnosti těchto interpretací jsou daleko širší, a to v návaznosti na další prameny, jež autorka v práci uvádí. K tomu budou směřovat v další části posudku moje otázky k obhajobě.

K autorčině práci s odbornou literaturou vznáším obecnější výhrady, které se týkají většiny disertačních spisů. Na mnoho literárních titulů Eva Jarošová odkazovala v úvodních kapitolách, ale v další části textu, kde jejich výpovědi mohla využít ke srovnání s vlastními badatelskými výsledky, se k nim již bohužel zpravidla nevracela. Tomu odpovídá i uspěchané vyznění strohého závěru spisu. Proč právě v něm neshrnula zjištěné poznatky do širšího komparativního rámce? To, že se autorka zahleděla do epigrafické analýzy a obklopila se především články tohoto zaměření, zřejmě způsobilo, že na mnoha místech svého textu neobrátila pozornost k důležitým pracím pojednávajícím o osobách, jejichž funerální kultuře věnovala pozornost (z českých děl jde zejména o práce Pavla Marka o perňštejnských ženách a Václava Lungy o Tovarech).

IV. Dotazy k obhajobě

Jak už jsem v posudku opakovaně uvedl, těžiště disertační práce Evy Jarošové a její vlastní badatelský přínos spočívá v epigrafické analýze hmotných funerálních památek v hlavním městě Království českého mezi léty 1500 až 1650. Jde o volbu metodologického přístupu, jenž je vlastní pomocným vědám historickým, mezi něž epigrafika (včetně epigrafiky funerálních památek) patří. Protože autorka, aspoň doufám, chtěla předložit práci historickou, rád bych se jí zeptal, jaké další otázky by si kladla, aby překlenula syrovou epigrafickou analýzu, již považuji za nezbytný základ následných interpretací. Moje další otázka směřuje k písemným pramenům, o něž by se mohla v návaznosti na svůj výzkum opírat, aby si našla další interpretační cestu. A konečně moje třetí otázka se týká volby dalších metodologických

přístupů, jež by jí umožnily požadovanou interpretaci poznatků získaných z pohřebních památek podniknout.

V. Závěr

Navzdory podstatným výhradám ke struktuře disertační práce, proporcím jejích jednotlivých částí, formální i jazykové úrovni a jejímu jednostrannému metodologickému ukotvení v epigrafické analýze musím závěrem svého posudku konstatovat, že její autorka shromáždila a utřídila nové dílčí poznatky o hmotné funerální kultuře raně novověké Prahy. Předloženou disertační práci Mgr. Evy Jarošové proto **doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji stupněm prospěla.**

České Budějovice 10. listopadu 2023

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.